

DOKTORJU ŠTEFANU BARBARIČU V SPOMIN

Zapustil nas je velik ljubitelj besedne umetnosti, njen tenkočutni raziskovalec in zvest strokovni kolega.

Barbarič v stroki ni pristajal na površnost, na nič, kar je opravljeno na hitro, za čimer ne stoji ali dokument ali izvorna, prodorna misel. Dobro se še spominjamo njegovih seminarских nastopov v študentskih letih. V literarnozgodovinskem seminarju je zaprosil za besedo, čim je bralec diplomskega dela ali razlagalec kakšnega literarnozgodovinskega vprašanja zdrsnil v abstraktno prepričevanje. Največkrat je opozoril, da dokument omogoča in dovoljuje razmišljanje in sklepati o problemu tako in nič drugače. Odtelej je veljal za erudita, za poznavalca tudi »drobnih« podatkov, in zato za pisca zanesljivih literarnozgodovinskih, literarnoteoretskih in kulturoloških razprav.

Nimam namena naštevati, še manj kritično vrednotiti dognanja, ki jih je s čisto znanstveno vestjo vgradil v našo literarno zgodovino in kulturo, saj bo čas, ki neizprosno izmeri vrednost in nevrednost vsakršnega pisanja, postavil na pravično mesto tudi njegovo. Že zdaj pa je nedvomno videti, da je nekatera poglavja iz naše kulturne minulosti rodovitno odprl in tehtno presodil: takšna so njegova »prekmurjana«, takšen je Turgenjev in slovenski realizem, takšen njegov »znameniti Slovenec« Josip Jurčič, številne razprave od humanizma in protestantizma preko romantike do nove romantike in še naprej do socialnega realizma, dalje študije o Ivanu Prijatelju in številni članki o slovensko-madžarskih, slovensko-hrvaških in slovensko-slovaških stikih. Objavljal je v slovenščini, srbohrvaščini, madžarsščini, nemščini in francoščini.

Tudi je treba povedati, da slonijo njegove razprave in knjige na ustrezni teoretski podlagi.

Bil je namreč odprt za teoretske pobude, nobenega novega poglavja iz literarne teorije ni vnaprej zavračal, a vsakega je sprejemal kritično. Samo sinteza ustvarjalnih metod mu je kaj veljala, prežarjena z bistri- no duha, ki ga je prinesel s seboj s sveže pa- nonske zemlje.

Ta večno nemirni in iščoči duh je imel dra- goceno lastnost, ki ni dana vsakomur: ni- koli ni skrival, kaj dela, kakšno vprašanje raziskuje in s kakšnim načinom bi ga uteg- nil najboljše razrešiti. Kadar smo ga npr. obiskali v Slovanski knjižnici, je vsakič po- drobno pripovedoval o tej ali drugi temi, o kateri je razmišljal, glasno je presojal, kar so o njej že povedali, hkrati pa razkrival svoje poglede in dognanja. Zmerom me je presenečal z ustvarjalno domišljijo, z za- nosnim pripovedovanjem, ki sta zapuščala za seboj nove misli, nova spoznanja in ustvarjalne spodbude.

Nič manj kot literarnozgodovinski in lite- rarnoteoretski problemi so ga zaposlovali in vznemirjali naši kulturni deficiti. Med- nje je štel na primer sintetične razglede po naši umetnostni in kulturni kritiki. Več let se je vračal k misli, da bi tudi Slovenci mo- rali dobiti knjižnico o svojem kritičnem in tudi o slabo kritičnem duhu, zbrati ustvar- jalne in zavirajoče zaletе kritičnega duha, zato da bi videli, kaj in kako graditi organ- sko naprej, s kakšnimi izkušnjami in zablo- dami minulih mislecev rasti danes v svojo podobo. Misel je ostala na skalnatih tleh.

Prav tako zaman si je prizadeval za preno- vljeno in bolj sintetično napisano sloven- sko literarno zgodovino, ki bi kvalitetno slovstvo poskušala razložiti na način, da bi ga mogel z zanimanjem doživeti vsak izo- braženec. Ne bomo pravični Barbariču in ne sebi, če bomo njegovi pobudi pozabili.

Bil je prijateljsko sproščen in neposreden ves čas, kar je prenašal breme rojstnega Prekmurja. Četudi ne doma iz družine sezonskih delavcev, je bil »sezonski delavec« več kulturnih in znanstvenih ustanov. A vsako delo, ki ga je sprejel – na gimnaziji, na univerzi, pri Slovenski Matici in nazadnje v Slovanski knjižnici – je opravljal pošteno, odgovorno in zvesto, opravljal ga je kot plemeniti izobraženec, opravljal z

mislijo, da mora stroki, ustanovi ali pa Slavističnemu društvu ohraniti in poglobiti nacionalni ugled in pomen.

Srečni smo, da je delal z nami, da je zvesto služil literarni znanosti, da je vsem težavam navkljub ostal do zadnjega pokončen mož in ustvarjalec.

Franc Zadravec

Filozofska fakulteta v Ljubljani

Jubileji

JOŽE SEVER

ZAPIS OB ŠESTDESETLETNICI

Pisati o Jožetu Severju, slavistu in rusistu, ki je letošnjega 20. junija dopolnil šestdeset let, pomeni pisati o človeku in pedagogu, kakršnih v našem času in prostoru ni ravno veliko; če ob tem pomislimo, da je Jože Sever predvsem rusist, pa lahko dodamo, kakršnih je, žal, zaradi neljubih razmer in tu in tam še vedno prisotnega obskurantstva malo, zelo malo, premalo. Če naj to izjemnost označimo nekoliko bolj prijemljivo, potem bi zapisali, da je Severjeva posebnost v njegovi zavzetosti za stroko in v pogumu, da vztraja pri uveljavljanju duhovnih vrednot, katerim sta sodobni pragmatizem in voluntarizem dodeljevala in jim še vedno dodelujeta predvsem služnostno in kvečjemu še dekorativno vlogo. Ena od osrednjih duhovnih vrednot je za Jožeta Severja živa človeška Beseda, njej je posvetil tudi najdragocenejše moči svojega intelekta. Beseda oziroma jezik je zanj kompleksen pojav. Sever v jeziku ne ceni samo njegove komunikacijske funkcije, jezik je zanj celostni izraz posameznika in človeške skupnosti, je reprezentant kulture oziroma kultur, celovitega človeka z njegovo zavestjo in podzavestjo, racionalnim in iracionalnim v njem, z njegovo voljo, emocijo in strastjo, in kot tak realno prisotna ali odsotna in tudi možna sestavina našega sveta, naše kulture, razgledanosti, našega razumevanja in poznavanja sočloveka in njegove drugačnosti. – Sam Jože Sever bi svoj odnos do jezika najbrž izrazil na drug način, predvsem bi opozoril, da moramo zelo dobro poznati jezik, če hočemo o njem razmišljati in ga uporabljati. – Skrb za vsestransko jezikovno znanje je odlikovala Jožeta Severja tako med študijem kot pozneje na delovnem mestu. Povsod se mu je tudi poznala gimnazijska klasična izobrazba, ki je poleg drugega negovala in razvijala zanimanje za celovitost besedila z njegovimi jezikovnimi, širše duhovnimi in ne nazadnje etičnimi vrednotami.

Klasično gimnazijo je Jože Sever obiskoval v Ljubljani in jo dokončal leta 1947. Istega leta se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani in tam poslušal predavanja iz slovenskega, ruskega in angleškega jezika in književnosti. Diplomiral je leta 1955, študij se mu je zavlekel zaradi bolezni. Po diplomi je poučeval do leta 1959 slo-